

El món des de la finestrella

JOAN AGUT

NARRATIVA

Henry James, *Dins la gàbia*. Traducció de Maria Iniesta i Agulló. Edicions de 1984. Barcelona, 2001.

Henry James (Nova York, 1843-Londres, 1916) és un dels clàssics de la literatura anglosaxona de finals del segle XIX. El seu mestratge, tant com a crític literari que com a narrador, ha estat universalment reconegut i se'l pot considerar com un dels pares de la novel·listica moderna. Establert a Anglaterra el 1875, va publicar una extensa obra de la qual destaquen les novel·les *Daisy Miller* (1879), *Washington Square* (1880), *Retrat d'una dama* (1881), *The Bostonians* (1986), *The Ambassadors* (1903) i la inquietant narració curta *Un altre pas de rosca* (1998).

Dins la gàbia, publicada el 1898, és una novel·la escrita en plena maduresa de l'autor, d'un gran calat psicològic. De fet, és una narració sense pràcticament acció, centrada en una noia d'origen humil, empleada d'una oficina de correus d'un elegant barri de Londres, que somia emergir de la grisor. La noia –de la qual l'autor no ens diu mai el nom, proba-

L'autor nord-americà Henry James

blement per destacar la seva insignificança– participa imaginàriament en la vida dels elegants cavallers i de les grans dames que van a la seva oficina, a través del que dedueix dels telegrams que aquests intercanvien, i s'implica emocionalment en la vida galant dels altres. La seva perspicàcia, feta dia a dia a base de comptar les paraules

dels telegrams, intueix la proximitat d'un drama, el que protagonitzen el ben plantat capità Everard i una dama adúltera. El fet de compartir els secrets de l'aristocràcia dona ales a les aspiracions de la noia, com si aquesta proximitat l'elevés de condició i pogués aspirar a una vida millor que la que li proposa el seu promès,

Mr. Mudge, la màxima aspiració del qual és esdevenir comerciant. Aquesta vida fictícia i quimèrica, basada en el no-res, es reforça a través d'una amiga, Mrs. Jordan, una vídua florista que a causa del seu ofici té entrada en les cases bones del barri. L'una i l'altra compartiran, com dues competidores, la seva absurda pretensió aristocràtica, de la mateixa manera que majordoms i criades acaben sovint compartint l'orgull dels seus amos. En aquest sentit pot llegir-se *Dins la gàbia* com la crònica d'un somni.

PROCÉS PSICOLÒGIC

Serà a través de la descripció d'aquest curiós procés psicològic d'identificació que Henry James ens mostrarà el contrast entre dues classes socials, la de l'aristocràcia i la plebea, la dels rics i la dels pobres. Els uns amb els seus embolics sentimentals i els altres amb les aspiracions de sortir de la grisor de les seves vides. I ho farà aprofundint en els replecs de l'ànima d'una noia jove, ingènua i fantasiosa, capaç d'interpretar un somriure o una paraula amable com una declaració d'amor.

La finor estilística de James i una certa compassió pel seu personatge faran que el despertar del somni no sigui traumàtic. Si la dissecció que Henry James fa d'Isabel Archer, protagonista de *Retrat d'una dama*, és una de les anàlisis més aconseguides de la literatura moderna, la descripció del món interior de l'empleada de correus no li ha d'envejar res. En un cas i l'altre, la subtilesa de Henry James arriba al seu punt més alt. *Dins la gàbia* és una novel·la excel·lent, perfectament recomanable.

POESIA

Un Déu en tots, en tot

ROGER COSTA-PAU

Joan Garí Clofent, *Física dels límits*. Editorial Setimig. Benicull de Xúquer (València), 2001.

Com bé s'indica en la portadella del llibre, aquesta *Física dels límits*, de Joan Garí (Borriana, 1965), neix i transcorre pels viaranys i per la carena d'un anomenat *poemassaig*. El mateix poeta ho deixa dit en el proemi que enceta el volum: "[...] Aquest llibre està escrit en els marges de la poesia, de la filosofia, de la gran narrativa... El tema és Déu i és fàcil: no hi ha –no hauria d'haver-hi– cap altra tema per a la poesia. Després hi ha Eros, les Parques o Cronos: això són mers arguments de la seua conversa...". I continua: «L'art sense Ell és una farsa. Naturalment, dic "Déu" com podria usar-hi qualsevol altra etiqueta solvent. Però "Déu" té un avantatge: ja disposa d'una bibliografia. Precisament per això la paraula en si es dispara en una malla de connotacions d'extraordinària densitat: jo no em preocuparia: la primera cosa que hauria de fer un Déu interessat a existir (ja deslliurat, doncs, de les enutjoses cometes) és negar-se a assumir un sol nom...».

En aquest planteig, podríem referir-nos a una gosadia, a un atreviment. I no pas amb reserves, en vistes a la llarga influència de dogmes i *veritats extremes* que han precedit i alimentat durant anys i segles la idea, el sentit i/o la incògnita de Déu i sobre Déu. Afí a les tesis d'un Nietzsche, o del filòsof existencialista francès Gabriel Marcel, i amb una lucidesa sovint sorprenent, Garí planteja i proposa un Déu en tots i en tot, en una temptativa que es projecta a partir d'una actitud no expressament nova, però sí més transgressora, pel seu sentit implícit que aporta de teologia de l'alliberament i que el poeta resol com una mena de teologia de l'alliberament de Déu mateix. Aquest Déu que ha de negar-se a assumir un sol nom és "el Déu de mi: el Déu que hi ha en mi. El Déu que m'habita". "Com que no he aconseguit extirpar-lo, perdre'l de vista, defensar-me'n –escriu Garí–, he optat per l'única eixida honorable: parlamentar-hi".

UN ÚNIC DISCURS

Parlàvem d'un poemassaig. Poema (en singular), perquè en realitat apareix en el llibre un únic discurs, fragmentat i ordenat –això sí– d'acord amb uns subtemes o uns matisos determinats de plantejament. I assaig, perquè, com el seu nom expressa, se'ns presenta com una introspecció lliure i intensa a una qüestió específica amb unes intencions (i propietats) clarament literàries. Un llibre, finalment, ben poc convencional, que uneix amb eficàcia aquest discurs o magma de fons, lúcid i documentadíssim, i una important qualitat literària.

El Barça i altres maldecaps

FRANCESC GUERRERO I BORRULL

NARRATIVA

Miquel Martín, *L'estratègia de la gallina*. Columna. Barcelona, 2001.

Miquel Martín i Serra (Begur, 1969) és llicenciat en filosofia. Autor del recull de contes *Hi ha amors que maten* (Columna, 1996), va ser finalista del premi Ramon Llull 1999 amb la novel·la *L'estratègia de la gallina*, que ha publicat Columna Edicions.

L'estratègia de la gallina és una novel·la de formació en què Martín elabora una divertida –però no pas per això banal– paràbola de la vida d'un jove adolescent fins que arriba a l'edat adulta. Martín crea un personatge principal

per a la narració i al seu voltant hi van apareixent altres personatges secundaris –a voltes massa plans– que tenen la funció de recolzar la figura principal del relat.

TRENTA CITES CULTES

La novel·la està perfectament estructurada en 30 capítols tots ells encapçalats per alguna cita que assaja de ser-ne la síntesi. D'entre totes aquestes citacions costa destacar-ne una: "*Es lo que tiene de bueno la filosofía: le convence a uno que lo mejor es no hacer nada*" (Pío Baroja). Aquí hi ha precisament una de les aportacions més interessants de Martín, la proposta d'un personatge molt proper al protagonista d'*El árbol de la ciencia* barrojà, un personatge passiu, *gallina*, immers en una ataràxia propera al paroxisme. És per això que

afirma que "l'amor implica un sacrifici que jo no estava disposat a fer. En tota la meua vida no he sigut capaç de sacrificar-me per res: ni per l'amor, ni per l'amistat, ni per la família, i encara menys per la feina".

Amb això tenim un jove desconcertat que beu i copula amb excessiva frivolitat i que es mou per ben poca cosa: el futbol i el Barça, a qui jura fidelitat absoluta, i a tot allò *british*: Londres, Liverpool, i, per damunt de tot, els Beatles. La novel·la comença i acaba amb una citació de la cançó *In my life*, que no deixa de ser una bona referència de marc per donar sentit a la novel·la.

En el fons de tot això, d'aquesta fugissera expressió intel·lectualitzada de l'adolescència, hi ha l'amarga història de la pèrdua de la germa-

na del nostre protagonista, que també ens és proposada molt al principi del relat i recuperada tot just en acabar-lo. La Berta mor en circumstàncies no del tot clares, i tot fa pensar que la seva mort ha estat un suïcidi. Per això la vida del nostre adolescent es converteix en "una precipitació desesperada, en un intent de fugir de tot" com a única possibilitat de suportar el mal negoci del viure.

SERIOSITAT I OFICI

Una novel·la ben escrita, amb un tremp narratiu constant, que no decau, i que em recorda a *També somien els búfals* d'Ignasi Ribó (Empúries, 2001), perquè proposa amb seriositat i ofici el difícil art d'escriure i de descriure un món que, al capdavall, ens atabala i ens provoca més maldecaps dels que voldríem.